

благоденяния . . . Ако сега изглежда, че Турция диша, подпомагана отъ цѣроветъ на европейскитѣ държави, то тѣзи цѣрове не ще могатъ да я избавятъ, а само ще продължатъ дишането ѝ още за малко минути“.

Така мисли и Раковски въ края на войната. Той пише въ своя Предвестникъ на Горски пѣтникъ: „Оная силна държава, коя съ неизказана храбростъ и съ безчислени жертви въ разни времена освободи весь миръ отъ лютаго бича турскаго варварства и насилия, . . . неи тъкмо, аки съседки, принадлежаваше — и християнски свещени дългъ на то я принудяваше — да отъ два вѣка започненое чловѣколюбиво дѣло съвърше“. Западнитѣ сили искали да запазятъ цѣлостта и независимостта на отоманската империя и само лъжливо се заричали да изпълнятъ това за християнскитѣ народи, което „Русия праведно отъ Турция ищѣше“. Но ние не трѣбвало да бждемъ наивни, а да помнимъ, какъ Европа „скоро забравя своитѣ чловѣколюбиви обещания“ и се движи едничко отъ „свои користни ползи“, безъ да се грижи за притѣсненитѣ християнски народи.

Любопитно е, че самъ императоръ Николай е вѣрвалъ въ предстоящия край на турското владичество въ Европа, смѣтайки държавата на султана за боленъ и обреченъ на смъртъ организъмъ. И, което е твърде интересно, — като мотивъ на войната той е привеждалъ рускитѣ расови и религиозни симпатии къмъ поробенитѣ християни. Разговаряйки на 9 януарий 1853 г. съ английския посланикъ съръ Хамилтонъ Сеймуръ, току преди да изпрати князь Меншикова съ специална мисия при султана, той изтъква критическото положение, въ което се намирала Турция, и необходимостта отъ съгласувано действие между Русия и Англия. „Вижте, добавя той, ние имаме на рѣцетъ си единъ боленъ човѣкъ. Казвамъ Ви открито: ще бжде за насъ голѣмо нещастие, ако той умре ненадейно, преди да сж взети отъ наша страна всички необходими мѣрки“. А на 14 с. м. той отново настоява за обща акция, като изтъква, какъ Русия обладала достатъчно територии, за да нѣма нужда отъ нови; и какъ тя не могла да се откаже отъ наложителния си дългъ къмъ своитѣ единовѣрци, отъ които нѣкога сама е получила християнството. „Турция е болна и може да умре скоро и ненадейно. Не е ли по-добре въ та-